

ning, og at dette altsaa saa meget mere maatte vise, at dette Spørgsmaals Ordning var en almeenvigtig Foranstaltning for ethvert Land, under hvilken som helst Regjeringsforfatning det end levede; han paaviste, at denne Reform var kommen frem i forskjellige Lande paa Tider, da Alt stormede frem, som den ærede Rigsdagsmand sagde, og den var kommen frem i andre Lande paa Tider, da Alt stormede tilbage; han paaviste forøvrigt, at Fæsteforholdet var en Indretning, der var kommen til os fra Middelalderen, og at den derfor slet ikke længere passede paa vor Tid. Det er nu ogsaa ganske vist, hvad jeg særligt maa bede lagt Mærke til, at det ærede Mindretal har i Betænkningen, der foreligger, ligesom selv indrømmet, at den constitutionelle Udviklings heldige Gang er betinget af dette Forholds Ordning; men det forekommer mig, at det ærede Mindretal dermed har sagt, at Almeenvellet kræver det; thi, naar vi have en constitutionel Forfatning, og vor constitutionelle Udviklings heldige Gang er betinget af denne Sags Ordning, saa ligger deri ligesom, at Almeenvellet kræver, at denne Sag maa ordnes. Jeg skal tillige henvise til, at i det andet Thing, ved en Committeebetænkning, som foreligger os Alle, ere forskjellige Mænd, der ere langt fra at være enige med hinanden i politiske Ansættelser, og langt fra at være enige med hinanden om denne Sag, blevne enige om at udtale, at man i det Hele taget ønsker denne Sags Ordning, og at det andet Thing aldeles eenstemmigt har tiltraadt denne Committeebetænkning. Det forekommer mig altsaa, at der i det, jeg her saa kortelig som muligt har anført, ligger, at det er bevilst, at Almeenvellet kræver denne Sags Ordning, og at det ligesledes er klart, at flere og flere Statsborgere, som hidtil ikke have kunnet erkjende dette, efterhaanden gaar over til denne Overbeviisning, saa at deres Tal med hver Dag bliver mindre i Landet, der endnu ikke erkjende, at Almeenvellet kræver, at dette Forhold ordnes ved Lov. Jeg skal endnu kun henvise til en Mand, der heller ikke vil kunne siges at være personlig interesseret for den ene eller anden Side af dette Spørgsmaal, nemlig Conferentsraad Larsen, der i sin klare Udvikling i den Betænkning,

der i sin Tid blev afgiven af Folkethinget, gaaer endnu videre. Han siger nemlig i Betænkningen, at Retfærdighed fordrer, at Staten gjør Noget til dette Forholds Forandring. Jeg troer dermed, at have sagt, hvad der med Hensyn til dette første Spørgsmaal, behøver at siges, og jeg gaaer derefter over til § 10, hvor det andet Spørgsmaal hører hen, som var reist af det ærede Mindretal, nemlig; Spørgsmaalet om der ved denne Lov kan siges at være ydet Godseieren fuldständig Erstatning. Dette giver mig for det Første Leilighed til at henvise til den Forandring i nærværende Paragraph, som Udvalgets Fleertal foreslaaer. I Udkastet er det nemlig bestemt, at, naar Fæstere forlanger sig sin i Fæste havende Gaard overdragen til Selveieendom, skal Værdien af Gaarden udfindes derved, at Taxationscommissionen først afgjør, hvad en saadan Gaard vilde være værd i Handel og Wandel, naar den var fri Eiendom, og at, naar dette var udfundet, derfra skal drages $\frac{1}{3}$, saaledes at altsaa en $\frac{2}{3}$ af Gaardens Værdi som fri Eiendom i Handel og Wandel blev den Erstatning, der skulde tilkomme Eieren for den indskrænkede og begrænsede Eiendomsret, som han har i Fæstegodset. Der har hidtil her i Rigsdagen imellem dem, der forøvrigt arbeide for denne Lovs Fremme, været nogen Uenighed tilstede om, hvorvidt at Forskjellen i Værdien imellem en fri Eiendomsgaard og en Fæstegaard kunde siges at være en Trediedeel. Denne Uenighed er imidlertid forsvunden i Udvalget, idet de to overfor hinanden staaende Meninger i dette Spørgsmaal have forenet sig om den Redaction, der foreligger i Udvalgets Forslag til § 10, hvorefter man, istedet for den Omvei, der var foreslaet, indsætter, at Taxationscommissionen har at afgjøre, hvilken Værdi Gaarden har „som en Eiendom, der er undergivet Fæstelovgivningen.“—Hvorledes nu det ærede Mindretal eller nogen Anden kan komme til at sige, at der ved denne Affattelse af Loven ikke er givet Eiere fuldständig Erstatning, det formaaer jeg ikke at see; thi det er jo unegtelig Noget, som ikke lader sig modsigge, at Godseieren kun har Gaarden, „som en Eiendom, der er undergivet Fæstelovgivningen“, og naar altsaa Gaar-